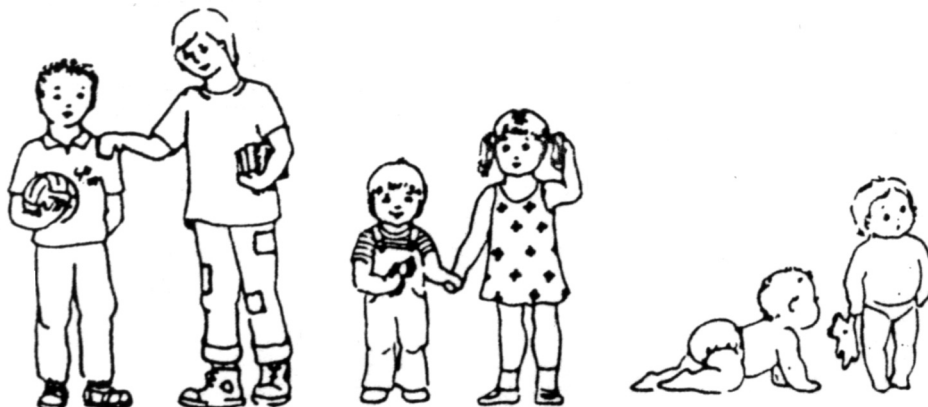

Barns och ungdomars behov av familjehem och institutionsplatser

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

2002:37

Barns och ungdomars behov av familjehem och institutionsplatserr

Publikation 2002:37

ISSN 1403-168X

Rapportansvariga: Socialkonsulenterna Ingalill Johansson, Anette Larsson och Christine Ståhle

Layout omslag: Kerstin Janson

Produktion: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Socialenheten

Tryck: Länsstyrelsen Västra Götalands Repro, Vänersborg

Förord

Länsstyrelsen har genom sina kontakter med kommunernas socialtjänst i länet samt genom media blivit uppmärksammas på att det råder stor brist på familjehem och platser på behandlingshem för barn och ungdomar som av olika skäl inte längre kan vara kvar i sina hem.

Länsstyrelsen har genomfört en kartläggning för att få en bild av hur många barn och ungdomar som varit svåra att finna plats för och hur kommunerna arbetar med dessa problem.

Kartläggningen, som redovisas i denna rapport, visar att behovet av familjehem för närvarande kan tillgodoses men att det finns stor oro för framtida rekryteringsproblem. Bristen på platser på behandlingshem är ett stort och generellt problem inte bara i vårt län, utan i hela landet.

Enligt Länsstyrelsens uppfattning måste nya former för stöd till barn, föräldrar och familjehem diskuteras och utvecklas så att samhället och därmed också socialtjänsten skall klara målsättningen att barn i första hand skall växa upp i en familj.

För kartläggningen och rapporten svarar socialkonsulenter Ingalill Johansson, Anette Larsson och Christine Ståhle.

Göteborg i juli 2002

Bengt Andersson
Socialdirektör

BARN OCH UNGDOMARS BEHOV AV FAMILJEHEM OCH INSTITUTIONSPLATSER	3
Bakgrund	3
Lagstiftning	3
Metod	3
TILLGÅNG PÅ FAMILJEHEM	4
Intervjuer med familjehemsansvariga	4
Länsstyrelsens kommentar	5
BARN SOM VÅRDATS SEX MÅNADER ELLER LÄNGRE PÅ INSTITUTION	5
Länsstyrelsens kommentar	6
PLACERINGAR AV UNGDOMAR 12-20 ÅR SOM INTE KUNNAT VERKSTÄLLAS	6
Sammanfattning av enkät	6
Telefonintervjuer med enhetschefer	7
Aktgranskningen	9
Länsstyrelsens kommentar	9
SAMMANFATTNING	10

Barns och ungdomars behov av familjehem och institutionsplatser

Bakgrund

Brist på platser/placeringsalternativ för barn- och ungdomar i behov av placering har under de senaste åren framstått som ett problem i kommunerna. Länsstyrelsen har via media och socialtjänstens handläggare uppmärksammat på svårigheten att placera barn och ungdomar och att de ofta fått vänta alltför länge på ett familjehem eller en institutionsplats. Länsstyrelsen har också fått många frågor kring hur socialtjänsten ska agera när ingen plats finns att tillgå. Svårigheter att rekrytera nya familjehem har framförts i olika sammanhang. I några enskilda tillsynsärenden har Länsstyrelsen uppmärksammat att yngre barn fått vara kvar alltför länge på institution i avsaknad av lämpligt familjehem.

Utifrån detta beslutade Länsstyrelsen i verksamhetsplaneringen för 2001 att ta reda på hur många ungdomar som inte kunnat beredas plats och hur kommunerna hanterar detta. Länsstyrelsen ville också få en bild av hur tillgången på familjehem ser ut och om de enskilda tillsynsärenden Länsstyrelsen haft, med små barn alltför länge på institution, var representativa.

Lagstiftning

Enligt 6 kap. 2 § SoL ansvarar varje kommun för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende (HVB) för enskilda och familjer som behöver vårdas och bo utanför det egna hemmet.

Enligt 6 kap.3 § ska behovet av de hem som avses i 12 § LVU och 23 § LVM tillgodoses av staten genom Statens institutionsstyrelsen, SIS.

När ett barn behöver placeras i familjehem ska i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet ska dock alltid beaktas.
(6 kap. 5 §).

Metod

Under våren 2001 intervjuades ansvarig chef och handläggare vid de sex familjehemskretsarna i Göteborg och familjehemsenheten i Borås.

Länsstyrelsen skickade under våren också ut en enkät till samtliga nämnder med frågor om hur många beslut om placering som inte kunnat verkställas på grund av platsbrist under perioden 2000-01-01 till 2001- 03-31. Frågorna gällde både SoL och LVU. I enkäten frågades också om antal barn under 12 år som, under samma period, vistats längre än sex månader på institution på grund av brist på familjehem.

Hösten 2001 telefonintervjuades enhetscheferna hos de nämnder som enligt enkätsvaren hade två eller flera placeringsbeslut som inte kunnat verkställas. Länsstyrelsen granskade också akter i de aktuella ärendena.

Länsstyrelsen telefonintervjuade också enhetschefer i sex nämnder som i enkäten svarat *nej* på frågan om beslut som inte kunnat verkställas.

Slutligen har intervjuer gjorts med ansvarig chef och handläggare för de nämnder som redovisat barn under 12 år, som varit placerade sex månader eller längre på institution på grund av att lämpligt familjehem inte funnits, sammanlagt 10 barn. I dessa ärenden har akterna också granskats.

Tillgång på familjehem

Intervjuer med familjehemsansvariga

Efterfrågan på familjehem finns för barn och ungdomar i alla åldrar men är störst för barn i åldern 10 år och uppåt. Flera uppgav gruppen 12 – 13 åringar som den grupp som ökat mest.

På alla enheterna är det ovanligt med placering av små barn. Flera av enheterna i Göteborg uppgav att de under de senaste åren placerat fler barn per år än tidigare till skillnad mot Borås där antalet sjunkit under senaste året.

Alla de intervjuade framförde att det för varje år som går har blivit svårare att finna lämpliga familjehem. Den ”bank” av familjehem de tidigare haft har tagit slut. Släkting- och nätverkshem används så mycket det är möjligt och kända familjehem används till bristningsgränsen. Idealet inför matchningen är att ha minst tre familjehem att välja mellan och det har inte varit möjligt det senaste året.

Små barn går ganska lätt och snabbt att placera, syskongrupper och tonåringar är svårare. Alla intervjuade svarade dock att de hittills lyckats placera samtliga barn där de fått uppdrag.

Alla intervjuade beskrev att placeringarna i kända hem ökat och på flera av enheterna utgör dessa hälften eller mer. Den ändrade

lagstiftningen har spelat roll för dessa placeringar.

Hur många väntar på familjehem?

Samtliga enheter hade 10 -15 barn som var aktuella för placering. Placeringsarbetet pågick i olika skeden och barnen hade tillfälliga lösningar, t.ex. jourplacering, placering hos kontaktfamilj, institutionsplacering. I enstaka eller några få ärenden per enhet hade placeringsarbetet inte påbörjats på grund av att enheten nyss fått uppdragen.

Rekrytering av familjehem

Samtliga talade om svårigheten att rekrytera nya familjehem och såg det som ett mycket stort problem att familjehemmen håller på att ta slut; ”Vi har dem vi har men får alltför få nya.”

Enhetschefen i Borås uppgav att annonser inte längre ger några svar. De har försökt med nya rekryteringsformer; informationsmöten, som uppmärksammas i lokalradion, affischering, informationsbroschyrer och riktade brev till barnfamiljer i Borås. Allt detta med ett klen resultat. De bästa familjehemmen har rekryterats via andra familjehem. Enhetschefen konstaterade också att av de som anmäler sig som familjehem går färre att godkänna. Detta hänger samman med att barnen idag har stora egna vårdbehov, vilket medför större krav på familjehemmen och vad de skall klara av.

I Göteborg finns ett familjehemsprojekt, gemensamt för stadsdelarna, som under 2000 och 2001 arbetat med en informationskampanj för att finna nya familjehem och för att skapa förståelse för de stora behov som finns. Traditionell annonsering har inte gett några nya familjer de senaste åren. Under kampanjens första halvår anmälde sig 600 intresserade, men i slutändan blev det enbart ca 60 familjer som var villiga att ta sig an ett barn på heltid.

Kampanjen har upprepats under 2002 och har senare gett ytterligare svar. Det var stor samstämmighet i de intervjuades beskrivning av de faktorer som påverkar möjligheterna att rekrytera och behålla familjehem.

Brist på tid och utrymme innebär att allt färre familjer idag har tid och ork att ta sig an ett barn vid sidan av förvärvsarbete. Avsaknad av anställningsförhållande och låga ersättningsnivåer medför ekonomisk osäkerhet för familjer som är uppbundna av stora fasta utgifter. Andra vårdyrken är konkurrenter i detta sammanhang. Familjehemmen efterfrågar att socialsekreterare ska finnas tillgängliga för stöd och handledning i större utsträckning än vad som idag kan tillgodoses. Likadant är det med efterfrågan på utbildning och fortbildning,

Länsstyrelsens kommentar

Målsättningen i socialtjänstlagstiftningen är att de barn som inte kan bo i sitt eget hem i första hand ska bo i familjehem och inte på institution. Vid val av familjehem ska socialtjänsten i första hand överväga om barnet kan tas emot av någon släkting eller annan närstående. Forskning visar att släktingplaceringar är mer stabila än vanliga familjehemsplaceringar, trots att släktinghem generellt sett får mindre hjälp av socialtjänsten.

För att kunna rekrytera och behålla familjehem är det nödvändigt att socialtjänsten kan möta den efterfrågan på kontinuerligt stöd och handledning som finns hos familjehemmen.

Socialtjänsten måste också kunna svara mot det behov av hjälp i akuta kris-situationer som finns. Det finns idag exempel på enskild verksamhet (förstärkt familjehemsvård) som stöder och handleder familjehem och när det är nödvändigt finns tillgängliga dygnet runt.

Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt att alla familjehem får det stöd de efterfrågar och behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Barn som vårdats sex månader eller längre på institution

I enkäten frågade vi efter barn under 12 år som vårdats på institution sex månader eller längre på grund av brist på familjehem tiden 2000-01-01 till 2001-03-01.

Enkät svar

Sammanlagt redovisades 12 barn, fem flickor och sju pojkar, fyra placerade med stöd av SoL och åtta LVU. Barnen var mellan sex och tolv år. Sju av dem hade placerats av stadsdelsnämnder i Göteborg och tre av Ale kommun. Uddevalla och Alingsås hade vardera ett barn.

Intervjuer och aktgranskning

Länsstyrelsen har granskat de aktuella ärendena hos **stadsdelsnämnderna Biskopsgården, Frölunda, Tuve-Säve, Tynnered, och Örgryte i Göteborg samt Ale**. Uddevalla och Alingsås har inte granskats (I Uddevalla fanns speciella krav på familjehem på grund av allergi hos barnet och Alingsås hade nyss granskats av Länsstyrelsen).

Granskningen gällde 10 barn, som varit placerade på institution mellan 10 och 24 månader, fyra ensam barn och tre syskonpar.

De intervjuade handläggarna och enhetscheferna uppgav att det är ovanligt att barn blir kvar länge på institution. Placeringsarbetet är alltid intensivt och sker i samarbete mellan socialsekreterare, placeringsansvarig/familjehemsenhet och institution.

Regelbundna uppföljningar görs och barn kan inte glömmas bort, (om inte annat är det en kostnadsfråga). De enstaka barn som blir kvar har speciella svårigheter. Exempel på detta är barn med extremt stora vårdbehov, som behöver en längre tid på institution för att klara att bo i familjehem. För dessa barn är det också extra svårt att finna familjehem. Av de granskade ärendena hade en 11-årig pojke vistats på fem olika institutioner sedan mars 2000. Sommaren 2001 kom han till den nu aktuella institutionen. Han har ett extremt stort vårdbehov men handläggaren har inte gett upp hoppet om en framtida familjehemsplacering. En 12-årig pojke hade sedan sommaren 2001 varit "färdig" för familjehemsplacering. Han har svår egen problematik och är ett övergivet barn. Placeringsansvariga hade vid Länsstyrelsens besök i november 2001 ännu inte lyckats finna en familj till honom trots stora ansträngningar.

Annat, som medför att barn blir kvar, är svårighet att hitta familjehem åt syskon, som ska placeras tillsammans. Detta gällde för de tre syskonparen. Två av syskonparen hade varit placerade i andra hem tidigare. I ena fallet klarade familjehemmet inte av barnens problematik och moderns krav. I det andra fallet skedde en omplacering till följd av kris i familjehemmet.

Också olika krav från föräldrar och inväntande av samförstånd från föräldrar kan påverka att tiden på institution förlängs. Ett annat exempel är allergier hos barnen. I ett av ärenden fördröjdes familjehemsplaceringen av att en ny handläggare ändrade inriktning i ärendet. En åttaårig pojke vistades på institutionen i 20 månader, delvis till följd av detta. Han behövde en lång vistelse men inte 20 månader.

Länsstyrelsens kommentar

Ärendegranskningen för de barn som vistats längre än sex månader på institution visar att barnen har stora egna vårdbehov vilket påverkat möjligheten att hitta lämpligt familjehem. Vistelsen på institution har varit nödvändig för att barnen ska kunna placeras i familjehem. För vissa av dem blev dock vistelsen alltför lång på grund av svårigheten att rekrytera familjehem. Länsstyrelsen har inte funnit några "bortglömda barn" utan socialtjänsten har arbetat aktivt för att hitta lämpliga hem. En annan svårighet är att rekrytera familjehem åt syskon. Granskningen och olika kontakter med institutioner visar att sex månader inte alltid kan anses som en lång tid i sammanhanget. Vissa barn behöver ännu längre tid innan de kan flytta till en familj.

Länsstyrelsen menar att det är viktigt att barn med stora egna vårdbehov får den tid som bedöms nödvändig på institution för att hitta rätt familjehem och undvika senare sammanbrott i familjehemmet.

Placeringar av ungdomar 12-20 år som inte kunnat verkställas

Sammanfattning av enkät

Enkäten gällde *placeringar av ungdom 12-20 år som inte kunnat verkställas på grund av brist på plats i familjehem, HVB eller SIS-institution*. Enkäten avsåg tiden första januari 2000 till sista mars 2001.

Vi frågade efter *placeringar enligt SoL som inte kunnat verkställas inom en månad*. Nio nämnder hade haft 15 beslut, avseende tre flickor och 12 pojkar. Tre var under 15 år, övriga 15 år och äldre.

För *placeringar enligt LVU* frågade vi hur många omedelbara omhändertagande som inte kunnat verkställas inom 24 timmar respektive inom en vecka. Vi frågade också om antal dagar från beslut till verkställighet. En ytterligare fråga var om det fanns beslut enligt LVU som upphört att gälla på grund av att verkställighet inte kunnat ske.

Nio nämnder hade haft omedelbara omhändertaganden, som inte kunnat verkställas inom 24 timmar. *Besluten gällde 11 ungdomar* från 15 år och uppåt, två flickor och nio pojkar. Tiden från beslut till verkställighet varierade mellan tre dagar och tre veckor. Ett beslut hade upphävts sedan SIS angett flera veckors väntetid. *Ett* beslut hade inte kunnat verkställas alls.

Telefonintervjuer med enhetschefer

De nämnder som i enkäten svarat att de haft två eller flera placeringsbeslut som inte kunnat verkställas var **kommundelen Brämhult i Borås, Falköping, stadsdelen Bergsjön i Göteborg, Partille, Tjörn, Ulricehamn.**

Av de nämnder som i enkäten svarat *nej* på frågan om placeringsbeslut som inte kunnat verkställas, valde vi följande för intervjuer: **stadsdelsnämnden Kortedala och stadsdelsnämnden Lundby i Göteborg, Härryda, Skara, Stenungsund och Trollhättan.**

Det finns ingen avgörande skillnad på svaren i de båda grupperna och intervjuerna redovisas därför gemensamt.

Är platsbrist för ungdomar 12–20 år ett problem i verksamheten?

Samtliga svarade att platsbrist för ungdomar 12–20 år är ett stort problem. Några ansåg att det är ett generellt problem att över huvud taget få en plats, medan

andra mer betonade svårigheten att få rätt plats, dvs. att kunna göra en matchning mellan ungdomens vårdbehov och institutionens inriktning. Oftast finns det ingen valmöjlighet och en enhetschef kallade det ett icke-val.

Överlag ansåg de intervjuade ändå att det var lättare att få akutplatser hösten 2001 än något år tidigare, då det var "förskräckligt, näst intill katastrof".

Flera av enhetscheferna beskrev att de inte fattar något beslut förrän det finns en plats. En lyfte upp att detta är ett problem. Tänkandet har anpassats så att omedelbart omhändertagande inte används direkt vid behov utan först efter kontroll om plats. En annan framförde att det är meningslöst att ansöka om vård när det sedan inte finns möjlighet till placering. En intervjuad framhöll vilka dåliga signaler som ges till omvärlden när ungdomar som begått grova brott inte kan placeras förrän efter flera veckor (ett sådant exempel fanns hos nämnden)

Vilken typ av platser saknas?

Svaren varierade och någon entydig bild gavs inte. Platser för utagerande, våldssamma ungdomar, vanligtvis pojkar, med missbruksproblem nämndes av många, liksom ungdomar med psykiatriska/neuropsykiatriska problem. Flickor med övergreppsproblematik och relationsstörningar angavs också av flera som svåra att placera.

Beträffande platser för flickor svarade några att även om flickorna har mycket svår problematik, handlar det ändå om relativt få flickor, medan "pojkar är ett mängdproblem".

Flertalet svarade att det är svårast att få platser till LVU-placeringar på SIS institutioner, ”man får ta vad man får”. Nästan alla betonade dock att kontakten med SIS blivit mycket bättre och talade i positiva ordalag om SIS.

Flera tog upp problemet med placeringar långt hemifrån vilket innebär svårigheter både för socialsekreterare och familjer att hålla kontakt med ungdomarna. Oftast finns dock ingen valsituation hos SIS ”man får ta vad man får”. En enhetschef var mycket kritisk mot att SIS så dåligt tillämpar närhetsprincipen.

Alla påtalade svårigheten att få fram *rätt* plats och flera framhöll hur illa ungdomarna far av fel-placeringar /omplaceringar. En påpekade att institutioner oftare skulle säga nej för att förhindra felaktiga placeringar. Flera menade att det är meningslöst att försöka matcha ungdomars vårdbehov mot olika behandlingshems inriktning eftersom det i realiteten inte finns några valmöjligheter. De får vara glada över att få en plats över huvud taget.

Hur väljer socialsekreterarna placering?
Utgångspunkten är ungdomens problem-bild/vårdbehov och egna önskemål. Flertalet svarar att i första hand utgår socialsekreterarna från egna och kollegors kunskaper och kontakter, ”man ringer runt till ställen man känner till”. Internet används för att leta platser. I Göteborg går det att i datasystemet se samtliga nämnders placeringar och på så sätt få referenter på olika institutioner. Några har använt sig av Skandinavisk sjukvårdinfo i Östersund. Flertalet intervjuade har inte någon erfarenhet av AB Grynings placeringskonsult och hänvisar till att detta är en ny verksamhet. Flera hade fått god hjälp av SIS placeringshandledning.

Insatser för ungdomar som inte kan placeras.

Svaren var här likartade; på hemmaplan stöttas ungdomarna och deras familjer så gott det går och med de olika öppenvårdsresurser som finns tillgängliga. Tät socialsekreterarkontakt, familjepedagoger och fältassistenter används för kontakt, stöd och tillsyn. Familjehem och jourhem används också. Flera poängterade hur otillfredsställande detta är eftersom det redan prövats och inte visat sig tillräckligt utifrån vårdbehovet.

Några svarade att platsbristen medfört satsningar på alternativ i kommunen, både egen mellanvård och köpt sådan av enskild vårdgivare. En kommun hade tillsatt extratjänst för att kunna arbeta med nyrekrytering av familjehem. En framhöll att svårigheten att placera hade inneburit ett mer aktivt arbete med öppenvårdsinsatser och att de tidigare ibland för enkelt gått in med placeringar, framför allt efter krav från skolan.

Flera tog upp vikten av att ha tillgång till ungdomsboende i någon form och i flera kommuner har detta beslutats eller är på förslag, ofta i kombination med jourplats. Detta ger en möjlighet att arbeta med de ungdomar som har behov att komma hemifrån men inte har behov av kvalificerad behandling. Närheten ger också möjlighet att arbeta med hela familjen vilket flertalet betonade nödvändigheten av.

Något speciellt som Länsstyrelsen bör uppmärksamma i sammanhanget?

Mer än en av de intervjuade svarade att platsbristen inte bara är ett problem utan också en möjlighet att utveckla alternativa vårdformer. Man framhöll vikten av att frågan vinklas ur ett helhetsperspektiv och att det inte är något självändamål med placeringar.

En påpekade att åratals av vård på SIS kräver rehabilitering i sig.

Några tog upp kopplingen LSU och LVU och menade att det skapar problem att blanda dessa vårdformer.

Aktgranskningen

Länsstyrelsen begärde in akter från de kommuner som haft två eller flera ärenden där placering inte kunnat verkställas inom de tider vi frågat efter, sammanlagt 15 ärende. Hos några nämnder kunde ärendena inte identifieras och. sammanlagt har åtta akter granskats.

Akterna visar med all tydlighet på svårigheten att både få en plats och att få rätt plats. I samtliga ärenden har socialtjänsten arbetat intensivt med att få fram en plats och samtidigt hålla tät kontakt med ungdom och familj. I ett ärende ringde socialsekreteraren landet runt utan att få fram en plats till en omedelbart omhändertagen pojke. Det tog 10 dagar innan han kunde placeras på en SIS-institution. Han hade plats i jourfamilj under tiden men vägrade vara där. I ett ärende erbjöds tillfällig placering i jourfamilj och kontakt med öppen-vårdsverksamhet, vilket dock familjen tackade nej till. I ett annat ärende sattes daglig kontakt med kvalificerad öppen-vårdsverksamhet in. Flera av ärendena visar hur svårt det är att kunna göra en matchning till rätt plats. Ungdomarnas ärenden presenteras för det ena behandlingshemmet efter det andra

Inget av de granskade ärendena har lämnats därhän i avvaktan på att placering kunnat ske och Länsstyrelsen har ingen kritik att rikta i något ärende. Däremot är det viktigt att framhålla att för de aktuella ungdomarna och familjerna innebär svårigheten att få plats mycket påfrestande och lidande som skulle kunnat undvikas.

Länsstyrelsens kommentar

Svårighet att få plats och att få rätt plats för ungdomar i behov av vård är ett genomgående problem i intervjuerna. Kommunen har ett samlat resursansvar för vård utanför det egna hemmet, vilket innebär ansvar både för institutionsvård, familjehemsvård och att det finns resurser för tillfälliga placeringar i akuta situationer. Undantagna är de hem som ska tillgodose av staten. Det är viktigt att kommunerna kan tillgodose olika placeringsbehov. Vissa ungdomar behöver enbart någon form av boende med tillsyn. Länsstyrelsen finner det positivt att flera kommuner håller på att bygga upp (eller redan har) detta. Länsstyrelsen anser att detta bör finnas i den egna kommunen för att kunna ge ungdomar och deras familjer det stöd som behövs. Jourplatser för akuta situationer behöver också finnas. När det gäller ungdomar med behandlingsbehov ser Länsstyrelsen tillkomsten av Gryning AB, med de tidigare kommunalt och regionalt ägda institutionerna i en gemensam organisation, som mycket positivt.

Bristen på platser har medfört att omedelbara omhändertagande inte har kunnat verkställas direkt och att socialtjänsten ibland avstår från att göra ett omhändertagande då plats inte finns. Några intervjuade uppger att de har som rutin att först undersöka om plats finns och sedan ta ställning till omhändertagande. Lagstiftaren har inte tänkt situationen att beslut inte ska kunna verkställas på grund av platsbrist, men Länsstyrelsen får ofta förfrågningar från socialtjänsten hur de ska agera när de inte kan få fram en plats och det finns behov av omedelbart omhändertagande.

Länsstyrelsen anser att vårdbehovet ska avgöras när beslut om omedelbart omhändertagande ska fattas, vilket innebär att socialtjänsten ska fatta sådant beslut, oavsett platstillgången, när behov finns.

Genom detta visas också på det faktiska behovet av platser.

Vid beslut om omedelbara omhändertaganden när ungdomar är häktade, är det nödvändigt att samråda med åklagaren för att undvika att ungdomar överlämnas till socialtjänsten utan att någon plats finns.

För äldre ungdomar mellan 18 och 20 år med missbruksproblem kan förekomma att socialtjänsten beslutar om omedelbart omhändertagande enligt LVM på grund av att det inte finns plats på SIS-institution för ungdomar (§12-hem) utan bara finns plats på LVM-institution (§ 23 LVM). Enligt Länsstyrelsens uppfattning kan detta vara nödvändigt för att lösa en akut situation. LVU ska dock användas när den är uppenbart lämpligare än annan lagstiftning (1 § LVU) vilket Länsstyrelsen menar att LVU generellt är för ungdomar i denna åldersgrupp.

Sammanfattning

Intervjuerna med familjehemsansvarig i Göteborg och Borås visar att socialtjänsten idag kan tillgodose behovet av familjehem men att det finns en stor oro inför framtiden om hur nödvändig nyrekrytering ska kunna klaras. Länsstyrelsens menar att nya former för stöd och arvodering måste diskuteras och utvecklas om socialtjänsten/samhället ska klara målsättningen att barn i första hand ska växa upp i en familj.

Granskningen av de barn som vistats sex månader eller längre på institution visar att barnen har stora egna vårdbehov och att det för samtliga var mycket svårt att rekrytera familjehem. I ett av de granskade ärendena bidrog handläggningen till att vistelsetiden blev för lång. Barnen behöver ofta en vistelsetid på sex månader eller längre för att kunna placeras.

Länsstyrelsen anser att barnen måste få den tid som bedöms nödvändig för att hitta rätt familjehem och för att undvika framtida sammanbrott i familjehemmet.

Bristande tillgång på institutionsplatser för ungdomar är ett generellt problem anser de intervjuade i de utvalda kommunerna. Utöver platstillgången totalt framhålls svårigheterna att hitta rätt plats, dvs. att kunna göra en matchning mellan ungdom och institution. Detta är också en följd av bristen på platser. Kontakten med SIS beskrivs i övervägande positiva termer oavsett svårigheten att få plats.

Metoder/arbetssätt att matcha ungdom och institution behöver utvecklas. Detta för att minska/undvika en del av alla de sammanbrott som sker inom ungdomsvården. Tillkomsten av Gryning AB, med de samhälleligt ägda institutionerna i länet i en gemensam organisation bör kunna spela en roll i det avseendet.

Någon form av stödboende behöver finnas i kommunerna för de ungdomar, som inte är i behov av kvalificerad behandling. Många satsningar sker på ungdomsboenden och öppenvårdsverksamheter, vilket Länsstyrelsen finner mycket positivt.

I de aktgranskningar som gjorts har Länsstyrelsen inte funnit skäl för kritik i något ärende, men kan konstatera att situationen för de aktuella ungdomarna och deras familjer varit mycket svår, oavsett att socialsekreterarna gjort allt de kunnat för att ordna en placering

Länsstyrelsen vill till sist framhålla att det allra viktigaste i sammanhanget är att kommunerna satsar på olika förebyggande insatser och öppenvårdsinsatser så att problem kan upptäckas och åtgärdas i ett tidigt skede.

**LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND**

Socialenheten

Drottninggatan 2, 462 82 VÄNERSBORG
Telefon 0521 - 60 50 00, Fax. 052 - 60 55 25, ISSN 1403-168X